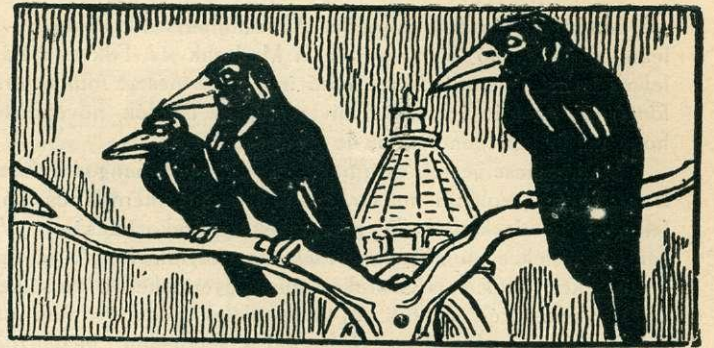

MI. UJSÁG AZ. ÁLLAT- KERTBEN?

BUDAPEST FŐVÁROS ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJÉNEK KÖZLEMÉNYEI

Budapest, 1922.

IX. évfolyam. 11—12. szám.

Június 1—15.

KIADJA: BUDAPEST FŐVÁROS
ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYKERTJE

Az állat- és növénykert igazgatóságának
közreműködésével szerkeszti:
RAITSITS EMIL

Megjelen mint az „A TERMÉSZET”
:o: :o: :o: melléklapja :o: :o: :o:

Állatkertünk 10 éves évfordulója.

1912. évi május hó 20-án adta át a főváros vezetősége az újonnan épült állatkertet a forgalomnak. Ezelőtt 15 évvel vette át Budapest székesfőváros saját tulajdonába és gondozásába a régi állatkert maradványait és akkor senki sem mert arra gondolni, hogy ezen az elárvult és végleg elhanyagolt helyen igen rövid idő alatt Budapestnek olyan művészi gyöngye létesüljön, amelyről csak a legnagyobb dicsérettel és őszinte elismeréssel beszélhetünk. Mi, akik épülőfélben láttuk az állatkertet s láttuk a tervezők nagy ügyszeretetét és őszinte buzgóságát és láttuk azokat a furcsa házacsákat kibontakozni állványai közül, mi sem mertük remélni azt az általános nagy sikert, amely a megnyitás napján, 1912. évi május hó 20-án mindenfelől megnyilatkozott. A nagy óvációba a szeretetek hangjai is belevegyültek, mert megszerettük újból a mi állatkertünket, megszerettük ezeket a furcsa házakat, ezeket a magastetejű, karcsú-tornyú, meszeltfalú épületeket.

Valami új hangulatot hozott ez a pár ház ide a körüneteg közé, melyhez hasonlót láttunk már valahol a hegyek között, lombos kicsi falvakban, hol magyarok laknak. És ez a hangulat fog meg bennünket itt újra és ez száll hozzánk frissen, megfinomodva. Ez az állatkert valóban megállja helyét a külföldi leghíresebb állatkertekkel szemben is. Ha kisebb is azoknál, hiszen csak most építették s még folytatni lehet. De elvitázha-

tatlan, hogy állatkertünknek valami különös hangulata van és ezt a külföldiekben hiába keressük, mert azok a kisebb-nagyobb épületek valóban szépek, művésziek, frissek, vidámak és magyarok. Szóval eredetiek. És ez ennek az osztatlan sikernek a titka. Reméljük, hogy közönségünk a következő 10 évben is oly szeretettel fogja támogatni kertünket, mint az elmúlt 10 év alatt.

Hilbert Rezső.

Állatkert bevételei és kiadásai 1912—1921. években.

Sor- szám	É v	Bevétel		Kiadás		Nyereség		Veszteség		Jegyzet
		K	f	K	f	K	f	K	f	
1	1912	872.534	13	573.804	80	298.729	33	—	—	
2	1913	811.925	76	791.059	20	20.866	56	—	—	
3	1914	743.587	37	754.071	76	—	—	10.484	39	
4	1915	675.568	21	834.970	06	—	—	159.401	85	
5	1916	797.197	33	926.107	02	—	—	128.909	69	
6	1917	1.007.814	57	1.075.532	40	—	—	67.717	83	
7	1918	1.148.957	41	1.732.255	77	—	—	503.298	36	
8	1919	2.559.406	98	3.160.620	52	—	—	601.213	54	
9	1920	2.930.111	49	6.813.627	53	—	—	3.883.516	04	
10	1921	6.000.055	21	10.810.724	21	—	—	4.810.669	—	

Állatállomány az 1912—1921. években.

Kezdő állomány		Született	Vétett	Ajándékoz- tatott	Cserébe kaptunk	Gyűjtés útján	Összesen	Eladtunk	Elhullott	Cserébe adtunk	Eleítettünk	Összesen	Maradvány az év végén	Értékben
mikor?	darab													K
1912	1.684	222	1.726	527	26	—	4.185	301	1.404	3	—	1.708	2.477	322.316
1913	2.477	197	1.122	334	5	—	4.135	382	989	8	126	1.505	2.630	333.422
1914	2.630	365	1.193	245	1	60	4.494	407	950	1	300	1.658	2.836	342.947
1915	2.836	475	650	252	3	31	4.247	415	861	4	212	1.492	2.755	332.501
1916	2.755	863	539	359	6	47	4.569	721	813	23	311	1.868	2.701	337.030
1917	2.701	752	382	267	72	—	4.174	803	710	18	547	2.078	2.096	260.878
1918	2.096	497	327	164	13	—	3.097	578	631	21	116	1.346	1.751	215.667
1919	1.751	532	330	91	8	—	2.712	482	706	13	143	1.344	1.368	222.982
1920	1.368	343	581	166	18	—	2.476	173	840	18	66	1.097	1.379	303.000
1921	1.379	366	569	127	36	—	2.477	223	640	20	105	988	1.489	445.675

Az új aquarium.

Ki ne emlékezne az ezelőtt 10 évvel megnyitott új állatkert egyik legérdekesebb látványosságára, az aquariumra, amely sajnos, azóta az állatok kipusztulása következtében rendkívül sokat veszített vonzóerejéből. Amidőn a régi aquariumot megépítették nem számíthattak azzal, hogy pár évre kitör a világ-háború és ennek következtében az elhullott állatok utánpótlása teljesen megszűnik.

Bár nem a legszerencsésebb eszme volt az aquariumot a pálmaház alá építeni és az állatokat mesterséges világítás mellett tartani, de a helyszüke és valóságosan az előirányzott költségek nem engedték meg a körülményekhez megfelelően felépítését. A főváros tanácsa belátta, hogy ezt a hiányt pótolni kell s nem zárkózott el a főváros közönségének valami újat és szépét bemutatni. Így nagy költséggel átalakították a pálmaház tőfelőli részének bal-szárnyát arra a célra, hogy abban az itt hazánkban az aquaristákon kívül alig ismert trópusi dízshalakat és ritkább reptiliákat kiállíthassák.

Lépjünk be tehát az új aquariumba. A bejáróval szemben lévő nagy terrariumban a braziliai Iguana tuberculata két fiatalabb példányát látjuk. Lomhán fekszenek a faágon elköltött salátá reggelijük után, mitsem törődve a látogatók tömegével.

Balra tartva azonnal szemünkbe tűnik a nagy fátolyfarkú halakkal benépesített aquarium. A fátolyfarkú aranypontyokat (*Carassius auratus* var. *bicaudatus*) a japánok a közönséges aranyhalból tenyésztették ki. Ismerjük a japánok ügyességét, amellyel iparművészeti tárgyaikat előállítják és egyúttal csodálhatjuk az ő rendkívül szívós kitartásukat is, hogy még a természetet is bizonyos mértékben korrigálni, illetve ballépésre kényszeríteni igyekeznek. A fátolyfarkú aranyhal hát- és hasuszonyai, valamint a farkuszonyok óriási mértékben nőnek meg a rendes aranyhalával szemben. Testük sokkal rövidebb, jóformán gömbszerű. Az állat értéke az uszonyok, illetőleg farkuszállyal nagyságával és szépségével nő. Többféle ilyen aranyhalfajtát láthatunk itt. Roppant kedves látvány a két koromfekete teleszkophal, amint ügyetlen mozgásukkal a vízben úszkáló eleven edelét kergetik. Ugyancsak szépek az aranyos alapszínű, fekete foltokkal tarkított teleskop tigrishalak, míg az égszem (Himmelaug) csak egy fiatal példányban van képviselve. Érdekesebben tenyésztik a japánok ezen utóbbi fajtát. A tenyésztésre alkalmas állatokat mély vázában tartják, úgyhogy a halak csakis felülről kaphassanak világosságot és ezáltal kényszerítik a hal látószerveit, hogy eredeti helyüket elhagyják s oly alakot vegyenek fel, amely az adott, illetőleg rákényszerített viszonyoknak jobban megfelel.

Szomszédságukban az eleve szülő halak egész gárdáját látjuk. A fogas pontyok családjába tartozó eleve szülő fiakai elevenen hozzák a világra. A nőstényekben lévő felszaporodott ikrák megtermékenyítése a hím hasuszonyából átalakult, illetőleg zsugorodás következtében előállott csövecskén keresztül történik. Ugymint általában a többi halaknál, úgy itt is a hímek mindig színpompásabbak, mint a nőstények.

Mindjárt az első tartányban feltűnik az élénk *Gambusia affinis* var. *holbrooki*. Rendkívül fürge állat, de egyúttal nagy verekedő is. Más állattal nem igen fér meg, sőt egymás között is folyton torzsalkodnak. Sokkal békésebb természetű a vele szomszédos *Xyphophorus helleri* (kardoshal), amelynél a hímek farkuszonya hosszú kardszerű nyúlvánnyá fejlődik ki. Színezete rendkívül szép. Világos ocker alapon a szemiránytól a test közepén a farkuszonyig húzódó vörös és kék csíkok

réső világosságnál gyönyörűen hatnak, míg a feketén szegélyezett farknyúlvány élénk vörös színben pompázik. Mellette a *Xyphophorus*nak egy másik fajtája látható, a vörös *X.* mely ez alkalommal került először hazánkba. Erről a halról még nincs megállapítva, vajon önálló faj-e, vagy pedig kereszteződés folytán jött-e létre a vörös színeződés. Sajnos, hímek nem érkeztek velük és így kísérletképp egy vörösfarkú *Xyphophorus helleri* hím van hozzájuk társítva. Ez utóbbi is vagy a természet szeszélye következtében nyerte farkuszonyának borvörös színét, vagy pedig visszaüt valamelyik ősapja színére. Ezen hímek e sorok írója bocsájtotta az aquarium rendelkezésére, aki maga már 12 éve tenyészt a *Xyphophorus*okat, de ezen hosszú idő alatt soha sem fordult elő egy hímnél sem a farkuszonyok vörösre való színeződése. A szomszédos tartányban ismét egy igen kedves eleve szülőt látunk, a *Platyopocilus maculatus*-t, melynek válfajai a mellettük lévő tartányokban elhelyezett *P. m.* var. *pulchra*, a vörös színeződésű *P. m.* var. *rubra*, továbbá a kékes színben csillogó kék *P. m.* és végül a *P. m.* var. *nigra*. Ez utóbbiak igen szép állatok, különösen a hím, amely mint egy kis keményseprő uszkaló vígan ide-oda. Egy másik tartányban a *Platyopocilus*-nak egy kereszteződését láthatjuk, melyet a német ichtyologusok egyelőre aranyplatynak neveztek el. Rendkívül érdekes állat az eleveneket szülő csuka, a *Belonesox belizanus*, míg a mellettük lévő tartányokban a fogaspontyokhoz tartozó, de ikrázás útján szaporodó *Haplochilus chaperi* és *Haplochilus flabellicauda*-t szemlélhetjük a velük rokon *Rivulus urophthalmus*-sal egyetemben. Az eleve szülők közül még láthatók a háromféle *Limia*, továbbá a feketepettyes *Phallopterygus januarius* és az aquariumok legkedvesebb koboldjai, az örökké vidám *Lebistes reticulatus*. A következő tartányokban a labirinthalak négy képviselőjét láthatjuk. A *Trichogaster lalius*, *Betta pugnax* és *Betta trifasciatus*, valamint az általánosan ismert és tenyésztésre egyik legalkalmasabb halat, a *Macropodus viridi auratus*. A labirinthalak hímei ivás idején gyönyörű színeződést vesznek fel, a víz felületén habfészket építenek, mely alatt leívnak és a fajsúlyuk könnyűségénél fogva felfelé szálló ikrákat a habfészkekbe gyűjtik össze. Ivás után a hím veszi át az anyai szerepet. Ő vigyáz a fészkekre s az esetleg lehulló ikrákat nagy gondal köpi vissza a fészkekre. Az ikrák 24-36 óra alatt kelnek ki s a hímnek el kell dolgo a mindjobban erősödő, néha 300-400 főt számláló gyerekseregére vigyázni.

A mellettük lévő tartányokban a márnafélék egész serege nyúzósg. Rendkívül kedves látvány a *Danio rerio* folyton nyugtalan tömege, nem kevésbé a *D. malabaricus*ok és a gyönyörű színezetű *D. albolineatus*ok tömege. Ugyancsak kitűnő úszókat szemlélhetünk a *Chironomus*-nál, a *Tetragonopterus unilineatus*, a *Nuria danrica* és *Ctenobrycon spilurus*-ban is, melyek folytonos ide-oda mozgásukkal gyönyörködtetik a nézőt. A sügér-félék közül szemünkbe tűnnek a gyöngyház-színezésű naphal-fajták, valamint a cichlidák egész sorozata. A legszebb cichlidák a *Pterophyllum scalare*, sajnos, a hosszú utat Hamburgtól Budapestig a mai rossz vasúti viszonyok következtében nem bírták ki s megérkezésük után egy órával elpusztultak. Rendkívül kár ezen gyönyörű állatokért, melyek utánozhatatlan szépségű *graziosus* úszásukkal az új aquarium legnagyobb látványosságának ígérkeztek. Reméljük azonban, hogy mihamarabb eleven példányokban fogjuk őket láthatni. A többi cichlidafajok közül alig tudjuk eldönteni, hogy melyik szebb a

másiknál. Az egyik tartányban éppen menyegzői pompájában látható egy pár *Acara coerulea* punct. var. *latifrons*, amely úgy látszik nem volt megelégedve a részükre szánt aquarium berendezésével s az egészet a szó szoros értelmében fenekestől együtt felforgatta s most megelégedetten őrszi ivás után a tartányukba behelyezett virágcserepbe lerakott ikrát. Nemkülönben nagy gondot okoz már eleve is a *Heros facetum* párnak a nemsokára kikelő fióksereg felnevelése a mai nehéz megélhetési viszonyok mellett. Ügylátszik, a cichlidák különösen jól érzik magukat nálunk, mert egymásután veszik fel a leggyönyörűbb színeződést. A bíborvörös színű *Acara portalgensis* vetekedik az *Acara thayeri* színével, amelyek mellett a *Heros spurius* is ünneplő ruháját vette fel.

Igen érdekes a szaporodás módja némely halfajnál. Így az itt látható *Paratilapia multicolor*, továbbá a *Tilapia microcephala* és a hatalmas félkilós példányban látható *Tilapia zilli* nősténye ikrázás után az ikrákat szájába véve, abban költi ki. A költés ideje alatt a nőstény feje megduzzad s 14 napig tartja szájában az ikrákat, míg azok kikelnek. Különös és érdekes látvány, amint a kicsi halivadék a szájbölcsőt elhagyva, rajokba úszik anyja után, hogy a legkisebb gyanus neszre riadtan meneküljön vissza az édesanya kitárt ölelő „szájába“.

Eddig az aquariumi rész. Nézzük meg még a terrariumokat is. Külön nagy rekeszekben láthatjuk a *Python* kígyókat három gyönyörű példányban, valamint a *Boa constrictor* hatalmas példányait, melyek a hosszú utat szintén kitűnő kondícióban tették meg s a hosszú út alatt megerősítve, már ettek is és jó kígyószokás szerint egész nap lustán, mozdulatlanul fekszenek s csak a szürkület beálltával kezdenek élénkebben mozogni. Roppant kedves látvány a 4 kis nilusi krokodil, amely mindjárt megérkezése után a legjobb étvágyal fogyasztotta el az elébe rakott apró halakat. A mozgás ezeknek sem a leggyengébb oldaluk, éppen úgy, mint a másik két terrariumban látható tuskófarkú gyíkoknak, valamint az óriási barna leguanoknak. Külön kis terrariumban vannak elhelyezve az óriás békák, amelyek, ha láthatók, t. i. ha nem ássák be magukat a talajba, a leggyönyörűbb rajot mutatják bőrükön. Hogy jól érzik magukat ők is, bizonyítja az, hogy megérkezésük után a legjobb étvágyal reggeliztek meg fejenként 3-3 kecskebékát.

Annai a látóval az új aquariumban, hogy mindenről írni igen nehéz. Az összes aquariumokat Auer állatkerti felügyelővel, a közönség jól ismert Auer bácsi-jával az élükön a Budapesti aquarium és terrarium egyesület tagjai a legnagyobb lelkesedéssel rendezték be a rendelkezésükre állott rendkívül rövid idő alatt, mert hiszen olyant akartak bemutatni a nagyközönségnek, ami Budapesten látható még nem volt. Ez az igyekeztük sikerült is, mert a látogató közönség a legnagyobb elragadtatással nyilatkozik a látotakról. Azért tehát, aki még nem látta, — nézze meg mielőbb. *Kellner Jenő.*

Látogatók száma.

1912. évben	1,051.367 lélek
1913. „	818.777 „
1914. „	637.553 „
1915. „	573.992 „
1916. „	745.561 „
1917. „	932.953 „
1918. „	997.575 „
1919. „	830.661 „
1920. „	501.159 „
1921. „	764.813 „